

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 392/08-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. novembra 2008 o sťažnosti JUDr. F. O., V., zastúpeného advokátom JUDr. P. P., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Ndt 4/2008 z 27. mája 2008, takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. F. O. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2008 doručená sťažnosť JUDr. F. O., V. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. P., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Ndt 4/2008 z 27. mája 2008.

Z obsahu sťažnosti ústavný súd zistil, že proti sťažovateľovi je vedené trestné stíhanie Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 5 T 1/2008. V rámci trestného konania bola zo strany poškodeného vznesená námietka zaujatosti voči všetkým sudcom tohto súdu prejednávajúcim v prvom stupni trestnú agendu. Uznesením č. k. 2 T 6/04-6589 z 12. novembra 2004 krajský súd rozhodol, že sudcovia dotknutého senátu nie sú vylúčení z vykonávania úkonov v uvedenej trestnej veci. Poškodený podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť, ktorú najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 To 8/2005 z 3. marca 2005 zamietol dôvodiac, že argumenty poškodeného „*nemajú taký charakter, aby bolo možné bez reálnych podkladov spochybníť vierohodnosť sudcov Krajského súdu v Košiciach a ich rozhodovanie*“.

Následne predseda senátu krajského súdu po vyriešení otázky zaujatosti sudcov (vrátane jeho osoby) a po určení termínu pojednávania podal „*návrh na jeho vylúčenie*“ v prerokúvanej trestnej veci s odôvodnením, že v relácii... odvysielanej televíziou...bola zverejnená informácia, že je členom toho istého poľovníckeho združenia ako jeden zo spoluobžalovaných. Predseda senátu v podanom návrhu súčasne uviedol, že sa vo veci necíti byť zaujatý, pretože žiadneho z obžalovaných nepozná, ale vzhľadom na „*účelovo prispôbenú odvysielanú televíznu reláciu*“ v spojení s teóriou zdania, ktorú v tejto relácii prezentoval predseda t. najvyššieho súdu, žiada, aby bol z vykonávania úkonov trestného konania vylúčený. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Ndt 4/2008 z 27. mája 2008 rozhodol o vylúčení predsedu senátu.

Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd pri svojom rozhodovaní v danej veci porušil jeho označené základné práva, pričom predovšetkým poukazuje na to, že predseda senátu „*v tejto trestnej veci už konal*“ a že skutkový stav pre posudzovanie jeho zaujatosti sa neodlišoval od toho, ktorý existoval v čase prvého rozhodovania, keď krajský súd uznesením č. k. 2 T 6/04-6589 z 12. novembra 2004 rozhodol, že členovia senátu (teda aj jeho predseda) nie sú vylúčení z vykonávania úkonov v predmetnej trestnej veci, a najvyšší súd následne sťažnosť poškodeného proti tomuto uzneseniu zamietol.

Ďalej sťažovateľ argumentuje, že «na „teóriu dohadu“ sa nemožno odvolávať všeobecne bez reálnych podkladov spochybňujúcich zaujatosť. Potom by danú trestnú vec nemohol posudzovať ani jeden sudca ani jedného súdu vrátane špeciálneho súdu SR, pretože by sa stále našla pochybnosť o zaujatosti sudcov vo vzťahu k obvineným.».

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Ndt 4/2008 zo dňa 27. 5. 2008 bolo porušené základné právo JUDr. F. O., nar. ..., V. a to právo na spravodlivý proces podľa v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Ndt 4/2008 zo dňa 27. 5. 2008 a vec vracia na ďalšie konanie.

Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia JUDr. F. O., V. za zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR, na účet advokáta JUDr. P. P., vedený v D. B. S. a. s., pobočka B., č. účtu: ... , VS: ..., do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania preskúmal uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Ndt 4/2008 z 27. mája 2008, aby posúdil, či účinky výkonu právomoci najvyššieho súdu v súvislosti s jeho rozhodovaním o sťažnosti proti uzneseniu o vylúčení predsedu senátu krajského súdu sú zlučiteľné s limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľom označených ustanovení ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Z obsahu sťažovateľovej argumentácie prednesenej ústavnému súdu je zrejmé, že podstata sťažovateľom namietaného porušenia jeho základných práv a slobôd tkvie v tvrdení, že najvyšší súd rozhodol pri posudzovaní otázky zaujatosti v dvoch skutkovo analogických situáciách odlišne, ako aj v tvrdení, že právny záver, ktorý vyvodil najvyšší súd v prerokúvanej veci prostredníctvom tzv. teórie zdania, nemal oporu v konkrétnych skutkových okolnostiach.

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Z uvedeného ústavného vymedzenia postavenia a kompetencií všeobecných súdov v Slovenskej republike a ústavného súdu vyplýva, že ústavnému súdu v zásade neprináleží posudzovať skutkové a právne závery všeobecných súdov, ku ktorým dospeli pri interpretácii a aplikácii príslušných právnych predpisov.

Ústavný súd je oprávnený posúdiť, či spôsob aplikácie práva všeobecným súdom v konkrétnom prípade je zlučiteľný s ústavou, vrátane jej ustanovení zaručujúcich základné práva a slobody alebo ľudské práva a slobody vyplývajúce z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, porušenie ktorých sťažovateľ v konaní podľa čl. 127 ústavy namieta.

Posudzovanie skutkových a právnych záverov všeobecného súdu obsiahnutých v jeho rozhodnutí môže byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

V posudzovanom prípade ústavný súd zistil tento skutkový stav, z ktorého pri svojom rozhodnutí vychádzal:

V trestnom konaní vedenom proti sťažovateľovi na krajskom súde podal poškodený námietku zaujatosti, v ktorej žiadal, aby boli z vykonávania úkonov trestného konania vylúčení všetci sudcovia tohto súdu prerokujúci v prvom stupni trestnú agendu. Uznesením č. k. 2 T 6/04-6589 z 12. novembra 2004 krajský súd rozhodol o nevyhlásení členov senátu (teda aj predsedu senátu). O sťažnosti poškodeného podanej proti tomuto

uzneseníu rozhodoval najvyšší súd svojím uznesením sp. zn. 3 To 8/2005 z 3. marca 2005, ktorým sťažnosť zamietol. V odôvodnení rozhodnutia prezentoval tieto závery: „Je potrebné sa vrátiť k pôvodnej námietke zaujatosti poškodenej strany v písomnej podobe doručenej krajskému súdu 16. júna 2004. Uvádza sa v nej, že obhajca obvineného M. I., JUDr. J. F. je švagor ... Krajského súdu v Košiciach JUDr. I. V., že advokát JUDr. A. F. zastupujúci firmu, ktorej konateľom je obvinený M. I., je manžel ... tohto krajského súdu JUDr. F. a že obvinený JUDr. F. O. je spolužiak ... tohto krajského súdu JUDr. L. T. Poškodená strana na tomto základe žiadala vylúčiť z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej trestnej veci všetkých sudcov Krajského súdu v Košiciach rozhodujúcich v trestných veciach na tomto súde ako súde prvého stupňa, určených náhodným výberom, resp. poškodená strana navrhla, aby Najvyšší súd odňal túto vec Krajskému súdu v Košiciach a prikázal ju prejednať inému súdu.

Námietka zaujatosti sa týkala teda len profesionálnych sudcov rozhodujúcich v trestných veciach, o ktorých rozhoduje krajský súd v prvom stupni, a to určených náhodným výberom (zrejme ide o sudcov určených podľa pravidiel na pridelovanie trestných vecí výberom prostredníctvom elektronického zariadenia). Podľa týchto pravidiel ...krajského súdu, ktorý mal v označenej trestnej veci rozhodnúť, po podaní obžaloby (31. mája 2004) bol JUDr. L. T. Tento sám už 7. júna 2004 s oznámením svojej zaujatosti (že je spolužiakom obvineného JUDr. F. O.) vec predložil Najvyššiemu súdu, ktorý uznesením z 30. júla 2004, sp. zn. 4 Nd 11/2004, JUDr. L. T ako ... Krajského súdu v Košiciach vylúčil z vykonávania úkonov trestného konania v označenej trestnej veci.

Podľa spomínaných pravidiel potom o veci mal v prvom stupni rozhodovať ... krajského súdu, ktorého ... je JUDr. M. O. a sudcom JUDr. J. Ch. (ako aj prísediaci).

Tento senát krajského súdu bez prihliadnutia na námietku zaujatosti vznesenú poškodenou stranou, rozhodol 6. septembra 2004 o postúpení veci Špeciálnemu súdu; toto rozhodnutie bolo práve z tohto dôvodu zrušené spomínaným uznesením Najvyššieho súdu zo 7. októbra 2004.

Tento príslušný senát krajského súdu teraz napadnutým uznesením z 12. novembra 2004 rozhodol správne o námietke zaujatosti vznesenej poškodenou stranou len o dvoch profesionálnych sudcoch Krajského súdu v Košiciach. Táto bola totiž formulovaná tak, že sa navrhuje vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania v uvedenej trestnej veci len

sudcov v nej rozhodujúcich na krajskom súde v prvom stupni určených náhodným výberom; týmito sú práve JUDr. M. O. a JUDr. J. Ch.

Námietka zaujatosti vznesená proti nim poškodenou stranou ich jednak nemenuje a jednak je len všeobecná, vychádzajúca iba z iných tvrdení už uvedených o vzťahoch určitých sudcov krajského súdu k obvineným, či k iným osobám (obhajcovia a pod.).

Sudcovia krajského súdu JUDr. M. O. a JUDr. J. Ch. k tomu písomnou formou vyhlásili, že v označenej trestnej veci nie sú zaujatí, lebo nemajú žiadny osobný vzťah k obvinenému.

Toto vyhlásenie zákonných sudcov nespochybňuje ani podaná sťažnosť poškodenej strany poukazujúca len na uvedené iné všeobecné okolnosti. Najvyšší súd však tieto nemôže akceptovať.

JUDr. J. F., advokát v T., písomne 22. júna 2004 oznámil Krajskému súdu v Košiciach, že obvineného M. I. neobhajuje, a preto žiada, aby mu už neboli doručované ako obhajcovi písomnosti. Jeho príbuzenský vzťah k ... krajského súdu napokon ani nebol poškodenou stranou doložený; JUDr. I. V. v označenej trestnej veci pritom nerozhoduje.

Mgr. J. F., sudkyňa Krajského súdu v Košiciach, k námietke zaujatosti vychádzajúcej z činnosti jej manžela JUDr. A. F., advokáta v K., písomne oznámila svoju zaujatosť s poukazom na tvrdenie poškodenej strany. Mgr. J. F. ako sudkyňa krajského súdu pritom nerozhoduje v označenej trestnej veci a nerozhoduje vo všeobecnosti v takých veciach.

Okolnosti týkajúce sa vylúčenia ... Krajského súdu v Košiciach JUDr. L. T. z vykonávania úkonov trestného konania v označenej trestnej veci (na základe jeho vlastného oznámenia) už boli spomínané.

Uvedené skutočnosti neumožňujú verifikovať tvrdenia poškodenej strany o zaujatosti sudcov Krajského súdu v Košiciach rozhodujúcich priamo v označenej trestnej veci (JUDr. M. O. a JUDr. J. Ch.), resp. o vcelku ňou nejednoznačne formulovanej potrebe delegovania tejto trestnej veci.“

Následne predseda senátu dotknutého senátu krajského súdu podaním z 28. apríla 2008 oznámil najvyššiemu súdu svoju zaujatosť z dôvodu v zmysle § 30 ods. 1 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov

a navrhol, aby bol z úkonov predmetného trestného konania vylúčený.

Najvyšší súd svojím uznesením sp. zn. 4 Ndt 4/2008 z 27. mája 2008 rozhodol o vylúčení predsedu senátu z vykonávania úkonov trestného konania. V odôvodnení tohto uznesenia argumentoval najvyšší súd takto: *«Predseda senátu písomným podaním z 28. apríla 2008 (doručeným najvyššiemu súdu dňa 12. mája 2008) oznámil najvyššiemu súdu svoju zaujatosť z dôvodu uvedeného v § 30 ods. 1 Tr. por. a navrhol, aby bol vylúčený z úkonov tohto trestného konania.*

Návrh na vylúčenie konkrétne odôvodnil poukazom na reláciu ... odvysielanú v televízii ..., ktorej obsahom bola reportáž s názvom ..., v ktorej bolo uvedené, že je členom toho istého poľovníckeho združenia ako obvinený M. I. V rámci tejto relácie sa taktiež vyjadril aj .... Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý v kontexte vyššie uvedeného tvrdenia uviedol, že v obdobnom prípade by sa dal vylúčiť, aby o ňom verejnosť nemala pochybnosť. ... krajského súdu súčasne uviedol, že sa v predmetnej trestnej veci necíti byť zaujatý, nakoľko žiadneho z obvinených bližšie osobne nepozná, a z tohto hľadiska preto nie sú splnené zákonné podmienky na jeho vylúčenie, ale vzhľadom na účelovo prispôsobenú odvysielanú televíznu reláciu v spojení s „teóriou dohadu“ (tzv. teória zdania), ktorú prezentoval ... najvyššieho súdu, ktorý tým spochybnil jeho existenciu ako zákonného sudcu, žiadal, aby bol z úkonov v posudzovanej trestnej veci vylúčený.

Podľa § 30 ods. 1 Tr. por. z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca, prísediaci, vyšší súdny úradník, probačný a mediačný úradník, prokurátor, vyšetrovateľ a policajný orgán a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo dotýka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Podľa § 31 ods. 1 Tr. por. ak z dôvodov uvedených v § 30 oznámi svoju zaujatosť sudca alebo prísediaci, o vylúčení rozhodne nadriadený súd v senáte; o vylúčení sudcu najvyššieho súdu rozhodne iný senát tohto súdu.

Vychádzajúc z ustálenej súdnej praxe (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. augusta 2002, sp. zn. Ndt 58/02) základné princípy nezávislosti súdnictva

vyjadrené v článku 141 Ústavy Slovenskej republiky znamenajú, že súdne konania a rozhodnutia majú byť nie len objektívne a nestranné, ale objektívnymi a nestrannými sa majú javiť aj navonok.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preštudovaní spisového materiálu zistil, že skutočnosti uvedené v oznámení ... krajského súdu o svojej zaujatosti (obsah odvysielanej televíznej relácie, ktorej súčasťou bolo aj vyjadrenie ... Najvyššieho súdu Slovenskej republiky k otázke zaujatosti predsedu konajúceho senátu) vo vzájomnej súvislosti vzbudzujú navonok dôvodnú pochybnosť o objektívnom, nestrannom a spravodlivom rozhodovaní ... Krajského súdu v Košiciach JUDr. J. Ch.

V takomto prípade pritom nie je podstatné či sa menovaný sudca subjektívne cíti, alebo necíti byť vo veci zaujatý v zmysle § 30 ods. 1 Tr. por. a nemožno apelovať ani na jeho profesionalitu v rozhodovaní, nakoľko už existujúce pochybnosti o objektívnosti a nestrannosti jeho rozhodovania v prejednávanej veci sú objektívneho charakteru.»

Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti judikoval, že právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy prelína aj princíp právnej istoty (ako jeden z prvkov právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy), v zmysle ktorého súdy majú v rovnakých alebo analogických situáciách rozhodovať rovnako (pozri III. ÚS 192/06).

Po oboznámení sa s obsahom uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Ndt 4/2008 z 27. mája 2008, ako aj súvisiaceho uznesenia sp. zn. 3 To 8/2005 z 3. marca 2005 dospel ústavný súd k záveru, že v posudzovaných prípadoch išlo o dve skutkovo odlišné situácie známe najvyššiemu súdu pri jeho rozhodovaní. V prvom prípade, keď najvyšší súd rozhodoval o sťažnosti poškodenej strany proti uzneseniu o nevyklúčení členov senátu, boli podkladom uplatnenej námietky zaujatosti okolnosti, ktoré sa vôbec nedotýkali členov dotknutého senátu krajského súdu. V druhom prípade, keď najvyšší súd rozhodoval o predložennom oznámení zaujatosti predsedu dotknutého senátu krajského súdu, išlo o okolnosti priamo sa týkajúce osoby predsedu senátu. V tomto kontexte teda ústavný súd konštatuje, že princíp právnej istoty ako imanentná súčasť práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy porušený nebol.

Ústavný súd preskúmal uznesenie najvyššieho súdu aj v širšom zábere z hľadiska konformnosti jeho odôvodnia s limitmi čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa § 30 ods. 1 Trestného poriadku z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca alebo prísediaci, vyšší súdny úradník, prokurátor, vyšetrovateľ, policajný orgán a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosti o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednáwanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo dotýka, k ich obhajcom, zákonným zástupcom a splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Najvyšší súd vo svojom odôvodnení poukázal na oznámenie predsedu senátu a v ňom uvádzané okolnosti, ktoré kvalifikoval ako spôsobilé vyvolať navonok pochybnosti o objektívnom, nestrannom a spravodlivom rozhodovaní predsedu senátu bez ohľadu na subjektívne presvedčenie predsedu senátu o jeho nezaujatosti. Prezentované závery podporil aj odkazom na svoju judikatúru.

Takto formulované odôvodnenie uznesenia, ktoré bolo podkladom pre vyvodený právny záver, považuje ústavný súd za dostatočne logické, vyčerpávajúce a relevantné a ako také ho hodnotí ako konformné s limitmi označených článkov ústavy.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd považuje sťažnosť za zjavne neopodstatnenú, a preto ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2008